

Kliem bil-Malti fi Priedka bit-Taljan

MONS. LAWRENZ CACHIA

Il-priedka msemmija minn Patri Fsadni fl-artiklu li qiegħed jidher f'dan in-numru tar-Rivista tinsab fil-folji 142 sa 146 tal-manuskritt 91 ta' l-Arkivju tad-Dumnikani tar-Rabat u hija miktuba fuq iż-żewġ nahiet ta' kull folja. Hawn se nagħti l-kliem bil-Malti, l-ewwel kif kitbu l-awtur, u wara bl-ortografija tal-lum (fil-korsiv). Il-paġni huma indikati R(ecto) u V(erso). Kliem jew ittri bejn parentesi kwadri huma miżjuda minni.

Fol. 142 R

- 1 Meta - meta
- 2 imgharrac - imgharraġ
- 3 iferrach - iferragh
- 4 t'egrech, ù tintilef il fehma - teghreq u tintilef il-fehma.
- 5 [privileġġi] tacha billi saret om alla - [privileġġi] tagħha billi saret omm Alla.
- 6 imisha - imissha

Fol. 142 V

- 7 u eqda = u hekkda.
- 8 ighit il ghaliesc - jghid il-ghaliex.
- 9 iiatu islaten - jagħtu s-slaten.
- 10 chem uiechet ista ifhimmhom - kemm wiehed jista' jifhimmhom.
- 11 iiatich sci dignità, izeinu uchol - jagħtih xi dinjità, izejnu wkoll.
- 12 mibgutin - mibghutin.
- 13 lil min iictaru - lil min jihtaru [jahtru].
- 14 bcal ma iista iati alla l'imbierech lil ruiech - bhal[ma] jista' jagħti Alla l-imbierek lill-erwieh.
- 15 iech ruch muctara mnalla tigisc uchol imueba bil grazii colha - jekk ruh mohtara m(in)n alla tigix ukoll imwegħha bil-grazzji kollha.
- 16 tigi muctara - tigi mohtara [=mahtura].
- 17 Bis irrifletti - biss jirrifletti.

Fol. 143 R

- 18 li uuma incas minhom - li huma inqas minnhom.
19 il bniedem oghla mi dbeiep ta' lart, igip fich il perfez[jio]ni tachom - il-
bniedem oghla mid-dbejjeb ta' l-art, igib fih il-perfez[zjo]ni tagghom.
20 [l-anglu] actar igi imzeien min perfezzioni [li] ghandu il bniedem, u fost
l'angeli - [l-anglu] aktar jigi mzejjen minn [i.e. bil-] perfezzjoni [li] ghandu
l-bniedem, u fost l-angli.
21 uuma incas minhom - huma inqas minnhom.
22 Ma[rija] S[antis]s[ima] oghla mil Angeli u mil chaddisin colha, ghandha
imela fiia ittieba il cdusia, il grazii, i doni, privilegii [li] ghandhom o iista
ichollhom l'ocrain - Ma[rija] S[anti]s[ima] oghla mill-Angli u mill-qaddisin
kollha ghandha immela fiha it-tieba, il-qdusija, il-grazzji, id-doni, privileggi
[li] ghandhom o [i.e. jew] jista' jkollhom l-ohrajn.
23 imuegha frasha - imweggha f'rasha.
24 itfiemhu, ighit S. Bonav[entura] edauch il cleimiet - jiftiehmu, jghid San
Bonav[entura] edawk il-klejmiet.
25 fiha tinsap chul grazia li andhom irruiech taiba fdina, u il chadisin fidigna
lochra - fiha tinsab kull grazzja li ghandhom ir-rwieh [it-]tajba f'din [id-
dinja] u l-qaddisin fid-dinja l-ohra.
26 il gmara tacha - il-ghamara taghha.
27 Gmhara tal ferch u sema [jew tama] ta' chulla [jew chulba] - Ghamara tal-
ferh u sema [jew tama?] ta' kollha [kulhadd? qalbha?]
28 ma sipsc tarf - ma ssibx tarf.
29 chat ma tista chasep u isip chem grazii ghamel alla l'imbierech lil Ma[rija]
- qatt ma tista' [tah]seb u ssib kemm grazzji ghamel Alla l-imbierek lil
Ma[rija].
30 zina - zina.

144 R

- 31 taha - taghha.
32 tama - tama.

144 V

- 33 u radghitu bil chalip [li] chellha mogti mi sema - u raddghetu bil-halib [li]
kellha moghti mis-sema.

145 R

- 34 anzi istghagep il s[an]to mil autorità - anzi jistaghgeb il s[an]to mill-awtorità.
35 gmiel ta daul u diia li Kellu mil eternità - ġmiel ta' dawl u dija li kellu mill-eternità.
35 scmaiar tà nirien - xmajjar ta' nirien.
36 imgharca fost i daul u dia tà divinità - imgharrqa fost id-dawl u d-dija tad-divinità.
37 cuiebel - qwiebel.
38 Scbia tal ghagep illi eccha t'ehgec l'alla l'imbierech blimcappa lein Ma[rija] - Xbieha tal-ghageb illi hekka thegġeg 'l Alla l-imbierek bl-imhabba lejn Marija.
39 itghasc biia - jitghaxxaq biha.
40 iati - jaghti.
41 il fehma - il-fehma.

145 V

- 42 t'eggec - thegġeg.
43 imuegha - imweġġgha.

146 R

- 45 ghasluc - ghasluġ.
46 gmara talla tfiesc [?] tmantieni [?] scbia talla nadifa mingar tebgha ta' dnub - ighamara t'alla.. [??] tmantieni xbieha t'Alla nadifa minghajr tebgha ta' dnub.

Ftit Kummenti

Jidher li fi żmien il-kittieb kien ghad hemm il-pronunzja tal-ghajn, anzi ta' żewġ ghamliet ta' ghajn (ghajn u rgħajn) u kienet ukoll tinstema' l-akka tal-pronomi mehmuzin.

Ninnotaw ukoll l-użu tad-diminuttiv *klejmiet* li l-lum ma nisimghuhx ghalkemm jinsab fid-dizzjunarji. Il-plural dbejjeb ukoll ma jintuzax hlief fil-kitba aktarx qadima.

Hemm xi żewġ kelmiet mhux ċari u hdejn dawn ktibt sinjal tal-mistoqsija.

Semantikament l-aktar kelma interessanti hija dik fin-numru 3. Il-kelma hija *iferragh* u tfisser xejjen jew ghamel fieragh, vojtt; u trid tfisser il-verb Latin *exinanivit*. San Pawl juża din il-kelma biex juri kif Kristu xejjen jew żvojtta lilu nnifsu. Dan hu il-kuntest tal-kelma fil-Priedka.

Interessanti wkoll il-verb *jitfiemhu* li aktarx irid jinqara *jitfiehm*. Il-lum sirna nghidu *jiftiehm*. Il-verb kif nghiduh il-lum jidher eċċezzjoni għaliex dawn il-verbi jitfghu il-prefiss (t) qabel l-ewwel radikali kif insibu fil-Priedka.

Hemm punti ohra li wiehed jista' jiddiskuti darba ohra.